

**STATISTIQUE ECONOMIQUE DES INDUSTRIES EXTRACTIVES
ET METALLURGIQUES**

ANNEE 1958
(suite)

Les sections B, C, D, E du chapitre I^{er} de la statistique économique des industries extractives et métallurgiques pour l'année 1958 n'avaient pu être publiées avec le reste de cette statistique dans la livraison de mars 1960 des « *Annales des Mines* ».

Le lecteur voudra bien excuser ce retard auquel l'Administration s'efforce de remédier dans la mesure du possible. Toutefois la grande dispersion et les dimensions restreintes de la plupart des entreprises exploitant les minières et les carrières sont un gros obstacle à la célérité de la statistique.

TABLE DES MATIERES	Pages du rapport	Numéros des tableaux
CHAPITRE PREMIER		
Les industries extractives.		
A. — Mines de houille ⁽¹⁾	183	I - II - III
B. — Mines métalliques	1330	
C. — Minières	1330	IV
D. — Carrières et industries connexes, exploitations de terril	1330	
E. — Récapitulation des industries extractives	1333	
CHAPITRE DEUXIEME		
La fabrication du coke et des agglomérés ⁽¹⁾	221	V - VI
CHAPITRE TROISIEME		
La métallurgie ⁽¹⁾	229	VII à X
APPENDICE		
Accidents survenus dans les mines métallurgiques, carrières et usines		XI

⁽¹⁾ La partie du chapitre premier relative aux mines de houille, ainsi que les chapitres deuxième et troisième ont paru dans la 3^e livraison (mars 1960) des *Annales des Mines*.

**ECONOMISCHE STATISTIEK VAN DE EXTRAKTIEVE NIJVERHEDEN
EN VAN DE METAALNIJVERHEID**

JAAR 1958

(vervolg)

De afdelingen B, C, D en E van hoofdstuk I der economische statistiek van de extractieve nijverheden en van de metaalnijverheid over het jaar 1958 konden niet samen met het overige gedeelte dezer statistiek in het nummer van de maand maart 1960 van de « *Annalen der Mijnen* » worden opgenomen.

De lezer gelieve ons voor deze vertraging, waaraan het Bestuur van het Mijnwezen in de mate van het mogelijke tracht te verhelpen, te willen verontschuldigen. De grote verspreiding en de eerder beperkte belangrijkheid van de meeste ondernemingen die de graverijen en groeven ontginnen zijn een groot beletsel voor het vlug opstellen van de statistiek.

INHOUD	Bladzijde van het verslag	Nummers van de tabellen
HOOFDSTUK I.		
De extractieve nijverheden.		
A. — De steenkolenmijnen ⁽¹⁾	183	I - II - III
B. — Metaalmijnen	1330	
C. — Graverijen	1330	
D. — Groeven en aanverwante nijverheden, ontginnen van steenstorten	1330	IV
E. — Samenvatting van de extractieve nijverheden	1333	
HOOFDSTUK II.		
De bereiding van cokes en agglomeraten ⁽¹⁾	221	V - VI
HOOFDSTUK III.		
De metaalnijverheid ⁽¹⁾	229	VII à X
BIJVOEGSEL.		
In de metaalmijnen, de groeven en de fabrieken gebeurde ongevallen		XI

⁽¹⁾ Het gedeelte van het eerste hoofdstuk nopens de steenkolenmijnen, alsook de tweede en derde hoofdstukken zijn in de 3^e aflevering (maart 1960) van de *Annalen der Mijnen* verschenen.

B. — Mines métalliques.

L'exploitation de minerais de métaux non ferreux a été abandonnée en Belgique par suite de l'épuisement des gisements rentables depuis une dizaine d'années déjà.

Seule l'extraction de minerai de fer se poursuit, encore qu'à échelle réduite, dans le prolongement en territoire belge du bassin français de Lorraine, à l'extrême Sud-Est de la province de Luxembourg.

La production belge de minerai a diminué sensiblement en 1958 : avec 122.940 t, elle se situe à un niveau inférieur de 11,1 % à celui de 1957 et de près de 15 % au record de 1956 (144.480 t).

La valeur de production a atteint 12.589.100 F (— 8,4 %) et le résultat financier de l'exploitation est resté négatif, comme précédemment.

La société qui exploite ce gisement a occupé en moyenne 68 ouvriers au cours de l'année 1958, contre 86 l'année précédente.

C.D. — Minières, carrières et industries connexes, exploitations de terril.

Aucune modification nouvelle n'a été apportée aux rubriques du tableau n° IV pour 1958.

Les nouvelles « minières » et « carrières » de terre à brique n'y sont toujours pas reprises et font l'objet d'un recensement distinct dont les résultats sont publiés par l'Institut National de Statistique, dans le cadre de la statistique de l'Industrie de la terre cuite.

Les minières exploitant le minerai de fer d'alluvion n'y figurent pas non plus. Ces exploitations sont en voie de disparition. Les rares sièges encore en exploitation dans le Limbourg n'ont produit en 1958 que 2.356 tonnes de limonite des prairies pour une valeur de 188.480 F, en occupant 2 ouvriers, contre 2.375 tonnes en 1957 (valeur 356.250 F). On voit que, si le tonnage n'a guère varié, la valeur de ce minerai, en revanche, a baissé de près de moitié.

Rappelons que la statistique des minières, carrières, industries connexes et exploitations de terril est, depuis 1951, élaborée en commun par l'Institut National de Statistique et l'Administration des Mines et que sa publication est désormais soumise aux prescriptions de l'arrêté-loi du 31 janvier 1945 relatif aux investigations statistiques de l'Etat : ne peuvent être publiés que des résultats globaux et anonymes ne pouvant permettre d'identifier les renseignements relatifs à tel ou tel établissement particulier. C'est la raison pour laquelle on ne trouve plus dans le tableau IV hors-texte les renseignements par province relatifs à certains produits;

B. — Metaalmijnen.

Ingevolge de uitputting van de winstgevende lagen werd de ontginning van erts van non-ferrometalen in België reeds een tiental jaren geleden stopgezet.

Er wordt nog alleen ijzer gewonnen — en dan nog slechts op beperkte schaal — in de verlenging op Belgisch grondgebied van het Franse bekken van Lotharingen in het uiterste zuid-oosten van de provincie Luxemburg.

De Belgische ertsproductie is in 1958 gevoelig gedaald. Het bereikte peil ligt met 122.940 t 11,1 % lager dan dat van 1957 en is bijna 15 % minder dan het rekordcijfer van 1956 (144.480 t).

De produktiewaarde beliep 12.589.100 F (— 8,4 %). Zoals voorheen is de financiële uitslag der ontginning negatief gebleven.

De maatschappij, welke deze laag ontgint, stelde in de loop van het jaar 1958 gemiddeld 68 arbeiders te werk tegen 86 tijdens het voorbije jaar.

C.D. — Graverijen, groeven en aanverwante nijverheden, ontginning van steenstorten.

De rubrieken van tabel IV voor 1958 hebben geen enkele nieuwe wijziging ondergaan.

De nieuwe « graverijen » en « groeven » van baksteenaarde zijn er niet altijd in opgenomen en de telling ervan wordt afzonderlijk verricht. De uitslagen van de telling worden door het Nationaal Instituut voor de Statistiek opgenomen in de statistiek van de kleinijverheid.

De graverijen die de alluviumhoudende ijzerertsen ontginnen komen op bedoelde tabel IV eveneens niet voor. Deze uitbatingen verdwijnen langzamerhand.

De nog zeldzame in Limburg werkende zetels hebben maar met een personeel van 2 arbeiders 2.356 ton limoniet voortgebracht, met een waarde van 188.480 F, tegen 2.375 ton in 1957 (waarde 356.250 F).

Men ziet dat de waarde van dit erts tot de helft geslonken is ook al is de tonnemaat ervan geenszins veranderd.

Wij herinneren eraan dat de statistiek van de graverijen, groeven, aanverwante nijverheden en ontginningen van steenstorten sedert 1951 opgemaakt wordt door het Nationaal Instituut voor de Statistiek en de Administratie van het Mijnwezen samen en dat de publikatie van deze statistiek onderworpen is aan de voorschriften van de besluitwet van 31 januari 1945 betreffende de statistische opzoekingen van de Staat : mogen maar bekend gemaakt worden de globale en naamloze uitslagen waarvan het onmogelijk is de inlichtingen betreffende deze of gene partikuliere onderneming te identificeren. Om deze reden bevat tabel IV niet meer de inlichtingen over sommige voortbrengselen per pro-

ces renseignements y sont remplacés par des guillemets (« »).

Un tiret (—) signifie qu'il n'y a dans la province en cause aucun producteur de la matière sous rubrique.

Nous ne reviendrons plus sur la discontinuité précédemment signalée entre les statistiques propres de l'Administration des Mines, antérieures à 1950, et les statistiques nouvelles établies en commun par elle et l'Institut National de Statistiques, à partir de 1951.

Le tableau suivant permet de suivre l'évolution de l'activité des carrières au cours des années 1938 et 1951 à 1958, réserve faite pour 1938 des remarques ci-dessus. Les exploitations de terril n'y sont pas comprises.

Les indications du tableau IV montrent que l'activité des carrières a évolué de manière fort inégale dans les différents secteurs.

Dans l'ensemble, en 1958, la valeur des ventes a diminué de 6,76 % (— 237 millions).

Rappelons toutefois que, dans certains secteurs, la valeur des ventes n'est pas représentative de la valeur de la production, laquelle est en majeure partie cédée à d'autres divisions de l'entreprise. C'est le cas notamment des craies et marnes, exploitées principalement par les cimenteries, dont moins de 8 % font l'objet de transactions commerciales.

Certains secteurs ont continué à développer leur production et leurs ventes, la production de sables pour la construction est passée de 1.851.000 tonnes en 1957 à 2.123.000 tonnes en 1958 (+ 14,7 %) (1.696.000 t en 1956); si la production de moëllons et concassés calcaires a légèrement baissé, les ventes de ce secteur ont continué à se développer : 2.434.000 t en 1958 contre 2.021.000 t en 1957 (+ 20,9 %) de même que celles des « calcaires crus et castines » (+ 146 %).

En revanche les secteurs liés à la sidérurgie ont subi en 1958 une nouvelle régression notable : pour la chaux en roche le tonnage produit a diminué de quelque 110.000 t (— 6,2 %), pour les sables métallurgiques de 145.000 t environ (— 16,1 %), et si les ventes de dolomie frittée se sont maintenues à peu près au même niveau en volume, leur valeur a diminué de près de 6 %.

Il en est de même des importants secteurs dont l'activité dépend pour une large part de celle des travaux publics : le porphyre (production de concassés réduite de

vincie : deze inlichtingen zijn er door aanhalingstekens (« ») vervangen.

Een koppelteken (—) betekent dat de betrokken provincie geen enkele voortbrenger van het beschouwde produkt telt.

Wij komen niet meer terug op het vroeger aangestipte gebrek aan continuïteit tussen de statistieken van de Administratie van het Mijnwezen zelf (vóór 1950) en de nieuwe statistieken die sedert 1951 door genoemde Administratie en het Nationaal Instituut voor de Statistiek samen worden opgemaakt.

De volgende tabel stelt de lezer in staat de ontwikkeling van de bedrijvigheid van de groeven in 1938 en van 1951 tot 1958 te volgen, onder voorbehoud voor 1938 van de hierboven gemaakte opmerkingen. De uitbatingen van steenstort zijn er niet in opgenomen.

Uit de gegevens van tabel IV blijkt dat de bedrijvigheid van de groeven zich in 1957 zeer ongelijkmatig heeft ontwikkeld in de verschillende sectoren. In het geheel genomen is de waarde van de verkochte produkten gedaald met 6,76 % in één jaar tijds (— 237 miljoen).

Stippen wij echter aan dat in bepaalde sectoren de waarde van de verkochte produkten niet evenredig is met de waarde van de voortbrenging die voor een groot deel afgestaan wordt aan andere afdelingen van de onderneming. Dit is ondermeer het geval voor krijt en mergel, hoofdzakelijk ontgonnen door de cementfabrieken, waarvan minder dan 8 % het voorwerp uitmaken van commerciële overeenkomsten.

De voortbrenging en de verkopen van bepaalde sectoren blijven een aanzienlijke uitbreiding kennen. De voortbrenging van zand voor het bouwbedrijf is van 1.651.000 t in 1957 gestegen tot 2.133.000 t in 1958 (+ 14,7 %) (1.696.000 t in 1956).

Alhoewel de voortbrenging van breuksteen en puin van kalksteen lichtjes is gedaald, toch is de verkoop van die produkten in deze sectoren uitbreiding blijven nemen : 2.434.000 t in 1958 tegen 2.021.000 t in 1957 (+ 20,9 %). Dit geldt eveneens voor de verkoop van onbewerkte kalksteen en vloeispaat (+ 146 %).

Daarentegen hebben de sectoren gekoppeld aan de staalnijverheid opnieuw een aanzienlijke achteruitgang ondergaan in 1958 : voor de kalk in brokken is de voortgebrachte tonnemaat ongeveer met 110.000 t gedaald (— 6,2 %), voor het zand bestemd voor de ijzernijverheid is die daling ongeveer 145.000 t (— 16,1 %); al heeft de verkoop van witgegloeide dolomiet voor wat het volume betreft, zich op hetzelfde peil gehandhaafd, de waarde van deze produkten is niettemin met 6 % gedaald.

Hetzelfde kan gezegd worden van de belangrijke sectoren waarvan de bedrijvigheid voor een groot deel afhangt van deze van de openbare werken : het porfier

	1938	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Sièges en activité (1) — Zetels in bedrijf (1)									
souterrains — ondergrondse	142	57	58	51	52	54	46	42	39
à ciel ouvert — in open lucht	776	577	624	612	658	670	654	656	611
industries connexes — aanverwante nijverheden		105	99	88	90	109	108	100	110
Nombre d'Ouvriers (2) — Aantal werklieden (2)									
Carrières souterraines — Ondergrondse groeven									
— intérieur — ondergrond	704	470	439	385	377	362	368	381	336
— surface — bovengrond	655	454	428	385	385	375	437	324	321
Total — Totaal	1 359	924	867	770	762	737	805	705	657
Carrières à ciel ouvert — Openluchtgroeven	24 976	15 070	14 855	12 723	11 982	11 561	11 121	11 250	9 847
Industries connexes — Aanverwante nijverheden		1 274	1 215	1 144	1 280	1 416	1 541	1 305	1 533
<i>Total général — Algemeen totaal</i>	26 335	17 268	16 937	14 637	14 024	13 714	13 467	13 260	12 037
Valeur de la production (en millions de francs de l'époque) Waarde van de produktie (in miljoenen toenmalige franken)	608	2 787	2 638	2 471	2 481	2 804	3 154	3 322	3 150

(1) Non compris ceux des exploitations de terril.

(2) A partir de 1949, le nombre d'ouvriers est obtenu pour chaque carrière en divisant le nombre total d'heures-ouvriers (surveillants et chefs mineurs inclus) par le nombre total d'heures d'activité de la carrière.

Pour les années antérieures, on prenait la moyenne de deux quinzaines: l'une en juillet, l'autre en décembre.

(1) Deze voor de ontginning van steenstorten niet inbegrepen.

(2) Vanaf 1949 wordt het aantal werklieden voor iedere groef berekend door het totaal aantal arbeidsuren (opzichters en ploegmeesters inbegrepen) te delen door het totaal aantal uren waarop de groef gewerkt heeft.

Voor de voorgaande jaren nam men het gemiddelde van twee perioden van veertien dagen, de ene in juli, de andere in december.

14 %), le petit granit (production de pierre façonnée en baisse de 28 %), le grès (production de concassés diminuée de 22 %).

Par contre certains secteurs secondaires ont connu un essor remarquable (silex broyé : + 109 %; graviers autres que de dragage : + 46 %). Peu de changement en ardoisières.

Parmi les industries connexes la marbrerie a maintenu son activité au niveau de 1957 et l'on note une reprise en bimmeloterie. La production de tarmacadam a augmenté de plus de 26 %. Les ventes d'agglomérés de plâtre et spécialement celles de cloisons se sont développées.

Quant aux exploitations de terril, celles qui produisaient des schistes combustibles ont été durement frappées par les arrêtés du 6 février et du 4 août 1958 portant interdiction de leur activité, interdiction dont la rigueur n'a été que très partiellement atténuée par l'octroi de dérogations limitées.

La valeur des ventes de schistes combustibles récupérés est tombée de près de 170 millions de francs en 1957 à 112 millions en 1958.

Par contre, la production de schistes rouges, beaucoup moins importante, a continué à se développer, passant de 122.000 à 150.000 tonnes environ.

La lente régression des effectifs ouvriers de l'industrie des carrières s'est poursuivie en 1958. Elle a atteint 1.070 unités (8 %), ramenant l'effectif global à 12.300.

E. — Récapitulation des industries extractives.

L'ensemble des industries extractives du Royaume a occupé quelque 117.000 ouvriers en 1958 soit 9.300 de moins qu'en 1957. Le nombre correspondant pour 1938 était de 158.000 en chiffres ronds.

(de voortbrenging van het puin is met 14 % gedaald), de hardsteen (de voortbrenging van bewerkte steen gedaald met 28 %), de zandsteen (voortbrenging van puin gedaald met 22 %).

Daartegenover hebben zekere secundaire sektoren een hoge vlucht genomen (gestampte vuursteen : + 109 %; grind, andere dan afkomstig van baggermolens : + 46 %).

Voor de leigroeven is er praktisch geen verandering waar te nemen.

Van de aanverwante nijverheden heeft het marmerbedrijf zijn bedrijvigheid op hetzelfde peil van 1957 gehandhaafd en men heeft er een heropleving waargenomen in de snuisterijfabrieken. De voortbrenging van tarmacadam is met meer dan 26 % verhoogd. De verkopen van pleisterkalkagglomeraten en vooral die van wanden hebben een uitbreiding gekend.

Wat de ontginning van steenstorten betreft, dient aangestipt dat de bedrijven die brandbare schieferstenen voortbrachten een harde deuk gekregen hebben door de besluiten van 6 februari en van 4 augustus 1958, die hun bedrijvigheid verboden, verbod waarvan de strengheid maar gedeeltelijk werd verzacht door het toekennen van beperkte afwijkingen.

De waarde van de verkochte produkten van teruggewonnen brandbare schiefersteen werd van 170 miljoen in 1957 teruggebracht naar 112 in 1958.

Daarentegen is de voortbrenging van rode schiefersteen die veel minder belangrijk is, blijven naar omhoog gaan en van 112.000 t tot ongeveer 150.000 t gestegen.

In 1958 is het aantal arbeiders in de groefnijverheid nog langzamerhand blijven dalen. De daling bedroeg 1.070 eenheden (8 %).

E. — Overzicht van de extractieve nijverheden.

Alle extractieve nijverheden van het Rijk samen hebben in 1958 ongeveer 117.000 arbeiders tewerkgesteld, d.i. 9.300 minder dan in 1957. Het overeenstemmende cijfer voor 1938 bedroeg 158.000 in afgeronde cijfers.